

Klimaforandringerne kræver ny måde at organisere lokale beredskaber: Styrkelse af beredskabet i yderområder

Beredskabet i de nordiske lande er under pres. Det er et pres som klimaforandringerne kun vil gøre værre, og yderområder er særlig sårbare overfor at mærke konsekvenserne af dette.

En betydelig del af befolkningen i Danmark bor stadig udenfor de større byer og mange af disse afsidesliggende samfund står over for beredskabsmæssige udfordringer som resultat af klimaforandringer. Klimarelaterede hændelser vil ske oftere og i større skala og vil dermed udfordre de eksisterende ressourcer til beredskab, som ofte vil blive prioriteret til mere tætbefolkede områder. Der er derfor behov at finde nye måder at organisere beredskabet i yderområder, der giver borgere, lokale organisationer og virksomheder, en mere aktiv rolle.

ANBEFALINGER

- Det professionelle beredskab bør tage mere aktivt ansvar for at udvikle beredskabet i danske yderområder.
- Inklusion af borgere, civilsamfundsorganisationer og den private sektor i beredskabsstrukturen er nødvendigt for et velfungerende beredskab i disse områder.
- Der er behov for særlig opmærksomhed på at udvikle nye former for træning og læring målrettet inklusion af disse nye aktører.

Der er behov for at finde nye måder at organisere beredskabet på i små samfund, samt nye metoder til at træne og lære inden for beredskab der indtænker nye ikke-professionelle aktører.

Yderområderne er vant til at klare sig selv

Den afsides beliggenhed tvinger mange beboere i yderområder til selv at håndtere mange udfordringer. Ofte er der langt til nærmeste brandstation eller hospital, og under større hændelser så som oversvømmelser eller storme, vil det professionelle beredskab oftest prioritere at hjælpe i områder med flere mennesker og materielle værdier. Mange mindre samfund har derfor en lang tradition for at reagere selvstændigt på udfordringer, og for at udvikle lokale løsninger. Mange små samfund har allerede et beredskab med egne førstehjælpere og brandvæsen, som efter en veletableret tradition drives på basis af frivilligt arbejde.

Klimaforandringerne - en ny udfordring

Som resultat af klimaforandringerne står mange af disse mindre samfund dog over for udfordringer, som de ikke har erfaring

med. Oversvømmelser, storme, jordskred og naturbrande vil ramme oftere, og også steder der ikke før har været udsat for disse trusler.

Erfaring med at klare udfordringerne selvstændigt er en styrke, og den skal der nu bygges ovenpå med læring og træning i, hvordan de nye udfordringer bedst håndteres i samarbejde med det professionelle beredskab.

Behov for ny organisering

Der er behov for at organisere beredskabet i yderområder på nye måder, og dette skal ikke ske, mens vandet står højt eller stormen raser, men som forberedelse.

De professionelle beredskaber bør i samarbejde med lokale borgere og andre relevante aktører udvikle nye processer og konkrete beredskabsplaner, hvor opgaver klart fordeles, ansvar placeres og kommunikationsveje etableres.

Der er behov for at udvikle kompetencer hos ikke-professionelle aktører til at sikre sig selv og hinanden bedre, men også for at forbedre kompetencer i det professionelle beredskab til bedre at samarbejde med dem.

Behov for nye kompetencer

Når borgere og andre lokale aktører skal have en mere aktiv rolle i beredskabet skal der udvikles nye måder at træne og udvikle kompetencerne blandt både de nye involverede aktører og det professionelle beredskab.

Der er for det første behov for, at de professionelle beredskabsfolk opbygger kompetencer til at samarbejde med en bredere udvalg af lokale aktører. For det andet er det essentielt, at nye aktører ikke blot skrives ind i lokale beredskabsplaner, men også får støtte til at opbygge de kompetencer, der skal til for at være en del af håndteringen af hændelser.

Beredskabsøvelser er designet for professionelle

Brugen af beredskabsøvelser er et traditionelt og ofte anvendt format til at øve færdigheder og kompetencer inden for

professionelle beredskabsorganisationer, f.eks. i koordinering, kommunikation og beslutningstagning. Traditionelt set mødes repræsentanter på tværs af sektorer og organisationer for at træne deres evne til at samarbejde og koordinere behovet for ressourcer.

Nye metoder til at træne og lære skal udvikles

I dag indgår ikke-professionelle aktører sjældent i denne type øvelser, og der er derfor behov for nye måder at træne og øve på, der bedre inkluderer de ikke-professionelle. Her bør fokus være på at opbygge erfaring med samarbejde mellem ikke-professionelle og professionelle, samt på at give de lokale aktører de nødvendige kompetencer til at håndtere ekstreme vejrhændelser, der kan ramme deres lokalsamfund.

EKSEMPLER PÅ ØVELSER

Scenarieøvelser med deltagelse af både lokale borgere, organisationer, beredskab og kommune: Øvelser kan bygges op omkring et realistisk fremtidsscenario, såsom: "Der er udsendt et stormflodsvarsel for jeres område, som forventes om 1,5 dag" hvad vil I gøre nu? Virkeligheden er den, som I har på det tidspunkt, hvor I laver øvelsen. Dvs. at I har de materialer, den viden og de folk, I har i dag." Denne type øvelse kan bruges til at kortlægge nuværende udfordringer, men også mulige lokale ressourcer, og kan danne udgangspunkt for udvikling af lokale beredskabsplaner.

Praktiske øvelser med deltagelse af lokale borgere og relevante beredskabsmyndigheder: Disse øvelser bør fokusere på at give borgere færdigheder til i fællesskab at forberede sig på ekstremt vejr (eks. sikring af den lokale transformatorstation mod vandindtrængning eller afprøvning af planer for støtte til sårbare borgere ved strømnedbrud).

BAGGRUND

Disse anbefalinger bygger på resultaterne af to nordiske forskningsprojekter og er relevante for alle nordiske lande, selvom fokus her er på Danmark.

Forskningsprojektet "Climate change resilience in small communities in the nordic countries" (CliCNord, 2021-2023) fokuserer på, hvordan man kan øge kapacitetsopbygningen i små lokalsamfund, så de kan modstå effekterne af klimaforandringer. CliCNord har modtaget støtte fra NordForsk's Nordiske Samfundssikkerheds sikkerhedsprogram under tilskudsaf tale nr. 97229.

Forskningsprojektet "Building resilient communities in the High North" (2020-2022) har til formål at kortlægge en forståelse af samfundenes modstandsdygtighed overfor katastrofer i Grønland og på Færøerne, og gennem scenarieøvelser og workshops at forbedre situationsbevidstheden. Projektet blev finansieret gennem Nordplus under Nordisk Råd.

VIL DU VIDE MERE

Baron, N., Andersen, N. B., Taarup, J. & Kongsager, R. (2023). Emergency management in small remote communities – an urgent issue in the Nordic countries. *Fast track to vision 2030*. Nordforsk, s. 152-156.

<https://www.nordforsk.org/2023/fast-track-vision-2030>

Hoffmann, B & Baron, N (2018). *Borgere i beredskabet: Håndtér oversvømmelser gennem øget samarbejde med borgere*.

Aalborg Universitet, Københavns Professionshøjskole og Vand i Byer.

https://ucviden.kp.dk/ws/portalfiles/portal/62537793/Borgere_i_Beredskabet_w eb.pdf

Taarup-Esbensen, J. (2022). Community resilience – systems and approaches in remote settlements. *Progress in Disaster Science*.

<Http://doi.org/10.1016/j.pdisas.2022.100253>

For yderligere information:

Nina Baron, Ph.d., Lektor

Katastrofe- og Risikomanageruddannelsen

Email: <https://www.kp.dk/forskning-og-udvikling/samfundssikkerhed/>

Forskerne bag:

Lektor PhD Nina Baron, Docent, PhD Nina Blom Andersen, Lektor PhD Jacob Tarup, Lektor PhD Rico Kongsager og forskningsassistent Amanda Bæksted Vestergaard.

Akkreditation

Forsidebillede: Nina Baron. Billede s. 2: Oliver Joensen